

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.410.004.04.2016
P/16/041

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 87, F +48 22 444 56 98
kps@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/041 – Opieka nad osobami starszymi w dziennych domach pomocy.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.
Kontroler	Piotr Narel, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/44/2016 z dnia 18 października 2016 r. (akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bodzanowie, zwany dalej również w skrócie GOPS lub Ośrodkiem.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Bogusława Bartczak, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie – od 2 maja 1990 r. (akta kontroli str. 19-22)

Ocena ogólna i jej uzasadnienie

II. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia¹ pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie w zakresie realizacji, w okresie objętym kontrolą, zadań na rzecz aktywizacji osób starszych w dziennym domu pobytum, określonych w ustawie o pomocy społecznej². Stwierdzono, że rozpoznawano i monitorowano potrzeby osób starszych i podejmowano działania dla ich zaspokojenia.

Wobec systematycznie wzrastającej liczby osób starszych w Gminie, w 2015 r. utworzono – w ramach rządowego programu „Senior-Wigor”³ – Dzienny Dom Pomocy w Stanowie (DDP). Seniorzy uzyskali tam pomoc socjalną i dostęp do usług edukacyjnych, kulturalno-oświatowych rehabilitacyjnych i aktywizujących. Ponadto Ośrodek, w ramach innych działań pomocowych, przyznawał usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze i kierował osoby starsze do DPS.

Wszystkim osobom zainteresowanym korzystaniem ze świadczeń DDP zapewniono miejsce i posiłek. Stwierdzono jednak, że GOPS – w odniesieniu udzielania do świadczeń DDP – nie dopełnił ustawowych obowiązków dotyczących sporządzania wywiadów środowiskowych oraz wydania na ich podstawie decyzji, wynikających z art. 106 ust. 1 i art. 107 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Należy też mieć na uwadze, że dokumentacja, na podstawie której przyjmowano seniorów do DDP, była również niekompletna.

DDP spełniał standardy zatrudnienia i wyposażenia określone w programie „Senior-Wigor”. Należy jednak zaznaczyć, że osoby starsze korzystające z DDP miały utrudniony dostęp do budynku, z powodu barier architektonicznych. Ponadto seniorom z dysfunkcjami narządów ruchu, nie zapewniono, przewidzianego Programem „Senior-Wigor” dowozu z i do miejsca zamieszkania.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca również uwagę, że w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nie ustalono harmonogramu realizacji poszczególnych zadań, mierników, a także ram finansowych, co w znaczącym stopniu utrudnia koordynację i ocenę stopnia realizacji zadań przewidzianych w tym dokumencie.

¹ NIK stosuje trzystopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości i negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według powyższej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r., poz. 163, ze zm.).

³ Prawną podstawę realizowania tego programu stanowi uchwała Nr 34 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020 (M. P. poz. 341). Program wszedł w życie 14 kwietnia 2015 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Rozpoznanie potrzeb w zakresie opieki nad osobami starszymi

1.1. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych lata 2014-2020⁴ uwzględniała zagadnienia związane z formami pomocy wymienionymi w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej⁵, tj. cele i działania nakierowane na wspieranie, opiekę i aktywizację osób starszych. Jako cel główny wyznaczono rozwój systemowego podejścia do problemów społecznych dla przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, podnoszenia jakości życia mieszkańców, a jako trzy cele szczegółowe wskazano: aktywizację środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem osób bezrobotnych oraz rozwój zintegrowanych systemów: pomocy dziecku i rodzinie, przeciwdziałania uzależnieniom, a także wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Opisano niekorzystne tendencje demograficzne, w kontekście zwiększania się odsetka osób starszych oraz spadek liczby urodzin i odpływ ludzi młodych do miast. Strategia identyfikowała główne problemy w zakresie potrzeb osób starszych. Przewidziano konieczność dostosowania infrastruktury społecznej do rosnącej populacji osób starszych m.in.: przez rozwój wsparcia materialnego i rzeczowego, dostępności usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych, jak również aktywnych form spędzania czasu wolnego, prowadzenie polityki prorodzinnej.

W dokumencie tym jakkolwiek wyznaczony został cel strategiczny i cele szczegółowe, jednak bez określenia wymiaru ilościowego wskaźników oraz bez powiązania ich z konkretnymi działaniami. Taki stan rzeczy uniemożliwia dokonywanie rzetelnej ewaluacji stanu zaawansowania realizacji celów określonych w Strategii. Opisowy (nieparametryczny) sposób oceny realizacji działań ujętych w Strategii (brak mierników, harmonogramu, częstotliwości oceny) powoduje, że dokument ten – mimo, że prawidłowo identyfikuje główne problemy, ma charakter formalny, spełniający obowiązek wynikający z art. 16b ustawy o pomocy społecznej, co w znacznym stopniu utrudnia realizację zadania wynikającego z art. 110 ust. 4 ww. ustawy, tj. dokonywanie przez GOPS koordynacji strategii.

(akta kontroli str. 23, 926-927)

1.2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest samodzielną jednostką organizacyjną pomocy społecznej, działająca w formie jednostki budżetowej. Organem nadzorującym działalność Ośrodka jest Wójt Gminy Bodzanów.

W latach 2012-2015 liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się o 1,3% i wynosiła odpowiednio: 8.546 w 2012 r., 8.536 w 2013 r., 8.476 w 2014 r. i 8.427 – w 2015 r. W tym czasie wzrosła o 6,4% liczba osób powyżej 60. roku życia. Stanowiła ona w 2012 r. (1.431 osób) 16,7%, w 2013 r. (1.475 osób) – 17,3%, w 2014 r. (1.496 osób) – 17,6% i w 2015 r. (1.523 osób) – 18,2% ogółu mieszkańców.

Odpowiednio, liczba osób starszych, powyżej 60. roku życia, które zostały objęte działaniami pomocowymi GOPS, wyniosła: 145 w 2012 r., 149 w 2013 r., 153 w 2014 r. i 146 osób – w 2015 r., co stanowiło około 10% ogółu mieszkańców gminy powyżej 60. roku życia. Pomoc udzielana była na wniosek zainteresowanych.

(akta kontroli str. 2-18, 24-69, 399-401)

Na terenie Gminy świadczone następujące formy pomocy społecznej wymienione w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej: usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, ośrodki wsparcia – DDP oraz Dom Pomocy Społecznej) specjalistyczne usługi opiekuńcze nie dotyczyły pomocy osobie starszej pow. 60 roku życia i obejmowały pomoc niepełnosprawnemu dziecku).

Usługami opiekuńczymi na terenie Gminy objęto w 2012 r. – 16 osób, w latach 2013-2014 17 osób i 14 osób w 2015 r. W DPS przebywało odpowiednio: 8 mieszkańców gminy w 2012 r., 7 – w

⁴ Przyjęta uchwałą Nr 323/XLVIII/2014 Rady Gminy z 29 września 2014 r. w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020.

⁵ Formy pomocy wymienione w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej, które mogą być świadczone osobom starszym, m.in.: pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona (art. 50 ust. 1); osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełno-sprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia (art. 51 ust. 1); prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całonocnej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie-mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych (art. 54. ust. 1).

latach 2013-2014 i 6 w 2015 r.⁶ Od 2015 r. z DD „Senior-Wigor” korzystało i nadal korzysta 15 osób (spośród 17 wnioskujących, dwie osoby zmarły).

(akta kontroli str. 2-18, 24-69)

GOPS pokrywał koszty pobytu osób starszych w DPS mieszkańców Gminy Bodzanów, w wysokości: 71,6 tys. zł w 2014 r., 98,1 tys. zł w 2015 r. i 111,3 tys. zł w 2016 r. (do 30 września).

Gmina, w tym GOPS, nie ponosiła kosztów na realizację usług opiekuńczych, ponieważ były one wykonywane przez osoby, których zatrudnienie finansowano ze środków Funduszu Pracy, w ramach zadań realizowanych przez PUP w Płocku.

(akta kontroli, str. 2-18, 24-69)

1.3. GOPS w okresie objętym kontrolą corocznie przygotowywał ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Oceny te zawierały wymagane elementy, określone w art. 16a ust. 1-3 ustawy o pomocy społecznej⁷: odniesienia dotyczące świadczeń adresowanych do osób starszych oraz od 2015 r. zawierały elementy dotyczące działalności DDP. Wraz z oceną przedstawiano potrzeby kadrowe, finansowe i związane z rozwojem form pomocy społecznej, uwzględniające działania ukierunkowane na aktywizację osób starszych.

Zgodnie z wymogiem określonym w art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, Kierownik GOPS przedstawiał Radzie Gminy potrzeby w zakresie pomocy społecznej, dotyczące m.in. spraw związanych z działaniami nakierowanymi na wspieranie, opiekę i aktywizację osób starszych. Od 2015 r. zawierały one informacje dotyczące DDP.

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie była utworzona i nie funkcjonowała gminna rada seniorów, o której mowa w art. 5c ust. 1-5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁸. Nie realizowano także innego zadania o charakterze nieobowiązkowym, tj. nie opracowano projektów socjalnych, określonych w art. 17 ust. 2 pkt 3a ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 271-398, 922-947)

1.4. W GOPS zatrudnionych było czterech pracowników socjalnych, świadczących pomoc dla 60 rodzin, a tym samym zostały spełnione warunki określone w art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej. Zatrudnieni pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje określone w art. 116 tej ustawy.

(akta kontroli str. 19-23, 32-69)

GOPS prowadził działania informacyjne i promocyjne o możliwości uzyskania pomocy w formach wymienionych w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej dla osób starszych, w tym również odrębnie prowadził działania promocyjne na temat otwarcia domu w ramach programu „Senior-Wigor” i form udzielanej w nim pomocy. Działania informacyjne polegały m.in. na organizowaniu w tym celu spotkań i na bezpośrednich kontaktach pracowników socjalnych prowadzących pracę na terenie gminy. Informacje były publikowane na stronach internetowych i na tablicach ogłoszeń w GOPS, a także w Urzędzie Gminy oraz w lokalnej gazecie.

(akta kontroli str. 751-756, 943-945)

1.5. W okresie objętym kontrolą (2015-2016) Biuro Kontroli MRPiPS, w dniach od 26 do 30 września 2016 r., przeprowadziło kontrolę w zakresie wykorzystania w 2015 r. środków budżetowych przyznanych w ramach Programu „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020, Edycja 2015 na zadanie pn. Adaptacja pomieszczeń budynku w Stanowie dla potrzeb DDP określone w umowie Nr 218/2015/WIGOR zawartej w 17 września 2015 r. i aneksie nr 1 z 3 listopada 2015 r. Do czasu zakończenia kontroli, tj. do 25 listopada 2016 r., GOPS nie otrzymał wystąpienia pokontrolnego będącego wynikiem przeprowadzonych czynności kontrolnych.

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęły skargi na funkcjonowanie Ośrodka.

(akta kontroli str. 926, 948)

*Uwagi dotyczące
badanej działalności*

W Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nie ustalono harmonogramu i mierników realizacji poszczególnych zadań, a także ram finansowych, co utrudnia ocenę stopnia realizacji wyznaczonych celów, a także wynikających z tego skutków, a tym samym rzetelne wykonywanie przez GOPS zadań wynikających z art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

⁶ Do DPS w badanym okresie GOPS skierował w 2014 r. – 4 osoby, w 2015 i w 2016 r. po 5 osób. Do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego skierowano: 1 osobę w 2014 r., w 2015 r. było to 5 osób i 6 osób w 2016 r.

⁷ Prognozę zmian w zakresie objętym strategią określają cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe, wskaźniki realizacji działań.

⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 446.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie w zbadanym obszarze.

2. Kierowanie osób do domów dziennej pomocy i dostępność tej formy pomocy

2.1. Działania DDP reguluje Statut stanowiący załącznik do uchwały z 27 listopada 2015 r.⁹ oraz regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniem z 28 stycznia 2016 r.¹⁰. W regulaminie organizacyjnym wskazano m.in., że skierowanie do DDP następuje na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela prawnego.

(akta kontroli str. 399-411)

Procedura przyjęcia osób do DDP nie została uregulowana w sposób formalny. Pensjonariusze przyjmowani byli na podstawie Wniosku o przyjęcie do dziennego domu Senior-Wigor, do którego dołączano zaświadczenie lekarskie, oświadczenie o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych. Dla każdego z uczestników DDP prowadzone byłyteczki osobowe, których dokumentacja dla poszczególnych osób nie była jednolita. Zawierały one: diagnozę terapeutyczną, kwestionariusze osobowe oraz dokument pn. „Obserwacja”. Od momentu rozpoczęcia działalności DDP, wnioski o korzystanie z tej formy pomocy złożyło 17 osób, a korzysta 15 podopiecznych (w międzyczasie zmarły 2 osoby). Pomoc zapewniono wszystkim wnioskującym osobom.

W toku kontroli przeanalizowano dokumentację wszystkich (17) osób wnioskujących o możliwość korzystania z DDP, w wyniku czego stwierdzono m.in.:

- w 3 przypadkach brak wniosków uczestników o przyjęcie do korzystania z DDP, na 1 wniosek brak było daty sporządzenia, na 14 wnioskach brak było daty wpływu wniosku do GOPS;
- w 6 przypadkach brak kwestionariuszy osobowych;
- w 11 kwestionariuszach osobowych brak daty jego sporządzenia oraz podpisów osoby sporządzającej dany kwestionariusz oraz osoby – uczestnika, którego dotyczy dokument;
- w 6 przypadkach brak dokumentu pn. „Obserwacja”, na 11 takich dokumentach brak daty jego sporządzenia i podpisu osoby sporządzającej dokument;
- w 17 dokumentach pn. „Diagnoza terapeutyczna”: brak daty ich sporządzenia oraz podpisu osoby sporządzającej dokument.

W odniesieniu do wszystkich 17 uczestników DDP brak było informacji określającej datę wpływu wniosku i przyjęcia osoby do DDP.

(akta kontroli: str. 765-860)

2.2. Program „Senior-Wigor” stanowi m.in., że zasady funkcjonowania oraz tryb kwalifikowania osób do uczestnictwa w działaniach realizowanych przez placówkę są oparte o przepisy ustawy o pomocy społecznej¹¹.

W dokumentacji objętej szczegółowym badaniem brak było decyzji administracyjnych w zakresie świadczeń dla osób skierowanych do DDP oraz wywiadów środowiskowych, a w teczkach osobowych znajdują się kwestionariusze osobowe, które nie zawierają wszystkich informacji określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2012 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego¹².

Kierownik GOPS wyjaśniła, że w pkt 24 „Najczęściej zadawanych pytań w sprawie Programu „Senior-Wigor” na lata 2015-2020¹³ dopuszczalna była dowolność jednostek samorządu w kwestii określania dokumentów niezbędnych do uczestnictwa w DDP, natomiast przy przyjęciu osoby do uczestnictwa w zajęciach DDP – dokumentem potwierdzającym sytuację rodzinną, majątkową i zdrowotną był opracowany kwestionariusz składany przez zainteresowaną osobę, który wyczerpywał informacje niezbędne do oceny uczestnika. Ponadto dla każdej osoby prowadzona jest indywidualnateczka, w której rozpoznane są potrzeby, wskazania co do formy terapii, zabiegów rehabilitacyjnych itp., i dlatego odstąpiono od wywiadów środowiskowych. Z uwagi na fakt, że w powyższej sprawie nie były przeprowadzane wywiady, stąd też nie zostały wydane decyzje, a warunkiem przyjęcia były ww. dokumenty.

⁹ Uchwała Nr 93/XVI/2015 Rady Gminy z 27 listopada 2015 r.

¹⁰ Zarządzenie nr 13/2016 Wójta Gminy z 28 stycznia 2016 r.

¹¹ Rozdział IV, podrozdział IV.1 pkt. 2.

¹² Dz. U. poz. 712.

¹³ Zamieszczonych na stronie <http://www.mpips.gov.pl>.

Odnosząc się do ww. wyjaśnień należy zauważyć, że przywołanie pytania odnosi się jedynie do dokumentów, jakie senior musi złożyć przy ubieganiu się o korzystanie z DDP¹⁴. Ponadto należy mieć na uwadze, że statut DDP stanowi (rozdz. 2 pkt 1), że placówka realizuje zadania w szczególności w zakresie m.in. usług opiekuńczych. Art. 106 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej wskazuje, że przyznanie świadczeń z pomocy społecznej (a takimi są m.in. usługi opiekuńcze realizowane w ośrodkach wsparcia – art. 36 pkt 2 lit j ww. ustawy) następuje w formie decyzji administracyjnej. Jednocześnie art. 51 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że osobom (...) mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w ośrodku wsparcia. Działania podejmowane przez DDP stanowią usługi opiekuńcze w rozumieniu art. 50 ust. 3, a przed wydaniem decyzji administracyjnej należy przeprowadzić wywiad środowiskowy, o czym stanowi art. 107 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 765-860, 935-940, 946-947)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości: niedopełnienie, na etapie kierowania osób do DDP, obowiązków w zakresie sporządzania wywiadów środowiskowych i wydawania decyzji administracyjnych, wynikających z art. 106 ust. 1 i art. 107 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Dokumentacja, na podstawie której przyjmowano osoby do DDP była niekompletna.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie w zbadanym obszarze.

3. Zapewnienie opieki osobom starszym w dziennych domach pomocy

Opis stanu
faktycznego

3.1. Dzienny Dom Pobytu, utworzony 21 grudnia 2015 r. w ramach realizacji Programu „Senior-Wigor”, początkowo funkcjonował jako jednostka organizacyjna Gminy¹⁵, a od 1 marca 2016 r. placówka ta wchodzi w skład struktury organizacyjnej GOPS¹⁶.

(akta kontroli: str. 2-18, 399-402)

W 2015 r. Gmina pozyskała z MPiPS dotację na realizację – do 31 grudnia 2015 r. – zadania zleconego w ramach Programu „Senior-Wigor”. Całkowity koszt realizacji zadania pn. „Adaptacja pomieszczeń budynku w Stanowie dla potrzeb Dziennego Domu Pobytu”, według umowy wynosiła 379,1 tys. zł, w tym dotacja 252,8 tys. zł i wkład własny – 126,3 tys. zł. Ze sprawozdania końcowego z wykonania zadania wynika, że całkowity koszt realizacji zadania wyniósł 378,7 tys. zł, w tym koszty pokryte z dotacji wyniosły 241,2 tys. zł, a pokryte ze środków własnych – 137,6 tys. zł; kwota 0,4 tys. zł niewykorzystanej dotacji została zwrócona na konto Zleceńodawcy. Dotację wykorzystano na adaptację pomieszczeń budynku szkolnego dla potrzeb DDP, zakup wyposażenia, wydatki związane z funkcjonowaniem placówki, zatrudnianiem pracowników i obsługi zadania oraz koszty promocji projektu i działania informacyjne.

W okresie objętym kontrolą GOPS nie zwracał się do Wójta Gminy o przyznanie dodatkowych środków na inwestycje, remonty, zakup wyposażenia lub innych środków trwałych w związku z utworzeniem DD „Senior-Wigor” w Stanowie. GOPS nie zlecał prowadzenia dziennego domu pomocy innym podmiotom, w tym fundacjom, stowarzyszeniom i podmiotom gospodarczym.

(akta kontroli: str. 522-538, 557-572, 922-947)

3.2. Zgodnie z przyjętym statutem oraz regulaminem organizacyjnym DDP zapewnia wsparcie seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60. roku życia, realizując w szczególności zadania w zakresie usług opiekuńczych, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej dla podtrzymania kondycji psychofizycznej, usług rehabilitacyjnych, zapewnienia posiłku, poradnictwa specjalistycznego, zaspokojenia potrzeb towarzyskich, rekreacyjnych i kulturalnych.

Na podstawie konspektów zajęć, sprawozdań z imprez, a także harmonogramów dnia oraz harmonogramów zajęć terapeutycznych ustalono, że uczestnikom zapewniono wsparcie zapobiegające m.in. dezintegracji społecznej poprzez objęcie ich pomocą socjalną, usługami opiekuńczymi, edukacyjnymi, kulturalno-oświatowymi, rehabilitacyjnymi i aktywizującymi. Osoby starsze brały udział w ofercie terapii zajęciowej i spotkaniach integracyjnych

(akta kontroli: str. 399-401, 423-431, 861-921)

W DDP zatrudniono do realizacji zadań, w podziale na funkcje (opiekun, terapeuta zajęciowy, pomoc medyczna), ogółem 3 pracowników merytorycznych: 1 pracownik terapii zajęciowej, 1

¹⁴ Pyt. Nr 24 – „Jakie dokumenty beneficjent ostateczny (senior) musi złożyć, aby móc korzystać z oferty dziennego ośrodka pomocy?”

¹⁵ Uchwała nr 93/XVI/2015 Rady Gminy z 27 listopada 2015 r.

¹⁶ Uchwała nr 125/XX/2016 Rady Gminy z 24 lutego 2016 r.

pracownik pomoc pielęgniarstwa, 1 pracownik jako pracownik zajęciowy - opiekun oraz sprzątaczką obiektu. Zatrudnione osoby na stanowiskach merytorycznych posiadały odpowiednie kwalifikacje, zgodnie z założeniami określonymi w Programie „Senior-Wigor”¹⁷.

(akta kontroli: str. 19-23)

3.3. DDP funkcjonuje w dwukondygnacyjnym budynku. DDP działa od poniedziałku do piątku w godzinach od 7,00 do 15,00, zapewniając 8 godzin usług oraz codziennie ciepły posiłek. Dysponuje 20 miejscami i posiada infrastrukturę umożliwiającą podopiecznym aktywne spędzanie wolnego czasu. Warunki lokalowe odpowiadały standardom określonym w Programie „Senior-Wigor”¹⁸.

Sprzęty (środki trwałe) będące na wyposażeniu DDP oznaczono naklejkami informującymi, że dany sprzęt pochodzi ze środków, współfinansowanych przez MPiPS w ramach Programu „Senior-Wigor” w latach 2015-2020. Seniorom o ograniczonych możliwościach poruszania się, nie zapewniono jednak – co przewiduje Program „Senior-Wigor” – dowozu do i z miejsca zamieszkania oraz z i do placówki. Kierownik Ośrodka podała, że przyczyną niezapewnienia dowozu seniorów były niewystarczające środki finansowe, a starania o uzyskanie pojazdu do przewozu osób niepełnosprawnych ze środków PFRON okazały się nieskuteczne.

(akta kontroli: str. 423-431, 757-764, 892-921)

Infrastruktura DDP częściowo spełniała wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁹. Odstępstwa dotyczyły:

- dojścia do budynku, które z uwagi na zniszczenia nawierzchni, nie zapewniało osobom niepełnosprawnym dostępu do całego budynku (nie spełnia § 16 ust.1 rozporządzenia);
- braku w budynku schodów o dostatecznie niskim kącie nachylenia lub pochylni spełniającej wymogi rozporządzenia (nie spełnia § 66, § 71 ust. 1-4);
- braku dźwigu osobowego (nie spełnia § 193 ust. 1 – 2a).

Odnosząc się do ww. ustaleń, Kierownik GOPS wyjaśniła, że wjazd na posesję nie należy do obiektu DDP, natomiast w ramach likwidacji barier architektonicznych zakupiono urządzenie „schodolaz”, a z uwagi na zbyt wysokie koszty montażu windy, nie planowano jej zainstalowania. Wójt Gminy Bodzanów wskazał m.in., że wystąpi z wnioskiem o zabezpieczenie środków na poprawę stanu technicznego ww. odcinka drogi dojazdowej.

(akta kontroli: str. 757-764, 937, 943)

3.4. Wydatki z tytułu opłacania pobytu osób kierowanych do DDP, wraz z wydatkami na remonty i inwestycje wyniosły w 2015 r. 378,7 tys. zł. Na 2016 r. koszty utrzymania zaplanowano na 110,0 tys. zł, z czego do 31 października 2016 r. wydatkowano 64,7 tys. zł.

Podopieczni nie ponosili żadnych kosztów z tego tytułu. Ustalony jednostkowy miesięczny koszt utrzymania wynosił 422,58 zł, co wynikało z następującej kalkulacji: łączna kwota wydatkowana na utrzymanie DDP w okresie od 2 stycznia do 31 września 2016 r. wyniosła: 64.654,07 zł, podzielona przez liczbę uczestników (według liczby złożonych wniosków – 17 osób), podzielona przez liczbę 9 miesięcy w tym okresie.

(akta kontroli: str. 32-242, 944, 947)

3.5. Ankiety na potrzeby kontroli NIK wypełniło 10 osób korzystających ze świadczeń w DDP. W części ankiety dotyczącej oceny świadczeń i prowadzonych zajęć, ankietowani wymieniali najczęściej korzystanie z zajęć w kółkach zainteresowań, zajęć plastycznych, manualnych, świadczeń pomocy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych i rodzinnych oraz wycieczek. W przypadku innych rodzajów zajęć pojedynczy ankietowani wymieniali także zajęcia kulinarne, wspólny śpiew oraz imprezy okolicznościowe.

¹⁷ Określone w rozdziale IV, podrozdziale IV.2 Programu.

¹⁸ Placówka dysponowała m.in. pomieszczeniami: ogólnodostępnym wyposażonym w stoły i krzesła pełniące funkcję sali spotkań i jadalni; kuchennym, wyposażonym w sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia posiłku; klubowym wyposażonym w sprzęt RTV, komputer z dostępem do internetu i fotele. W budynku znajdowały się również pomieszczenia do utrzymania lub zwiększenia aktywności ruchowej lub kinezyterapii wyposażone w podstawowy sprzęt, odpowiedni dla potrzeb i sprawności seniorów, a także sale do odpoczynku z dwoma miejscami do leżenia i biblioteką oraz gabinet do terapii indywidualnej, a także pokój pielęgniarstwa. Seniorzy mogli także korzystać z dwóch łazienek przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. W jednej z nich znajdowała się pralka. Wyznaczone zostało również miejsce do prasowania.

¹⁹ Dz. U. Nr 75, poz. 690, ze zm.

Osoby ankietowane podkreślały, że forma wsparcia oferowana przez DDP im odpowiada i w większości ocenili ją w najwyższej skali (5), tylko część z nich wskazała, że mogłaby być bardziej urozmaicona. Jednocześnie sygnalizowali potrzebę zwiększenia liczby wyjazdów, wyjść do kina i teatru.

Wszyscy ankietowani odpowiedzieli, że lubią spędzać czas w DDP, uzasadniając to możliwością kontaktu i rozmów z innymi ludźmi oraz przebywanie wśród nich. Ankietowani, w zdecydowanej większości, określili czas pobytu oferowany w ramach wsparcia (8 godzin) jako wystarczający (jedna osoba wypowiedziała się, że ten czas jest zbyt krótki). Wszyscy ankietowani jednogłośnie stwierdzili, że w DDP zapewniono im intymność, poczucie godności i bezpieczeństwa.

(akta kontroli: str. 892-921)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości: w 2016 r. nie został zapewniony seniorom o ograniczonych możliwościach poruszania się transport do DDP, a jego infrastruktura nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, w zakresie: dojścia do budynku; z uwagi na zniszczenia nawierzchni, nie zapewnia osobom niepełnosprawnym dostępu do całego budynku, na różnych poziomach w budynku brak jest schodów o dostatecznie niskim kącie nachylenia lub pochylni oraz brak zainstalowanego dźwigu osobowego.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie w zbadanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski
pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁰, wnosi o:

1. Wydawanie decyzji administracyjnych dla osób uprawnionych i zakwalifikowanych do korzystania z usług DDP, po przeprowadzeniu stosownych wywiadów środowiskowych.
2. Zapewnienie podopiecznym DDP o ograniczonych możliwościach poruszania się, dowozu do i z miejsca zamieszkania oraz z i do placówki.
3. Podjęcie, w porozumieniu z władzami Gminy, skutecznych działań eliminujących bariery architektoniczne.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie, drugi do akt kontroli.

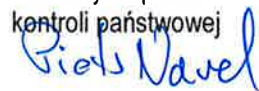
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzanowie przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli.

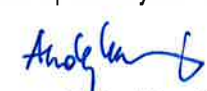
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 16 grudnia 2016 r.

Kontroler:
Starszy inspektor
kontroli państwowej

Piotr Narel

Dyrektor
Departamentu Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny

z up. Andrzej Lewiński
Wicedyrektor

²⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.